ЖЕНСКАТА СТРАНА НА СВЕТА

С *Бележките на една Ана* се поставя същественото начало на досегашния опус на Капор, също така, както това творчество внесе в нашата следвоенна култура една съществено нова сантименталност и качество. Възникнало в периферията на "текущото" литературно производство, публикувано, разбира се, предварително в продължения в един (белградски) седмичен вестник, предназначен предимно за *женска публика*, това произведение показа изначалната способност на Капор за психологическо преобразяване. След много години многостранно професионално писане, той, накрая, напипа златната жила на собствената си душа. Това е онова *женствено качество*, което Юнг в своите разсъждения за "анимус"-а и "анима"-та, счита за системна и значима *черта на истинската мъжка чувствителност*. Със своята психология, жената е "въздействащ фактор" в живота на мъжа, и по този начин винаги е "източник на информация за нещата, които мъжът не вижда". Но тук не става дума само за това, че отделният мъж, бил той дори писател, по време на съвместния живот попива женските черти на своята половинка, която му показва "пътищата, останали недостъпни за неговите прекалено малко лични чувства". При писател, който има едно такова плодоносно сътрудничество, още по-важно е това, неговата "съответна субективна готовност"... да се състои от "вродена психическа структура", върху която само ще оказва въздействие женското влияние. Понеже само "собствената женственост на мъжа" може истински да реагира на външните и изкусни провокации от страна на жената и жените, и при писател, у който тези особености съдбовно са съвпаднали, ще имаме работа с автор, който

изключително, но несъзнателно, схваща женската психология и така я изразява. Със самото това, *такъв писател осветява женската страна на мъжката душа, още по-добре - женската страна на света*, онази, която в "мъжката" литература редовно се пренебрегва. Би могло да се каже, че именно онези велики писатели в историята на литературата, които са ни оставили впечатляващи женски образи, са били нагледни примери за така рядката, *изключителна способност на психологическа трансмутация*. Те не само са отразявали "женственото качество" на своята душа, а са проецирали онова, което в основни линии е потиснато. Както казва Юнг на същото място ("Odabrana dela...", knj. 2; *O psihologiji nesvesnog* ("За психологията на подсъзнанието"), str 205-230; "Matica srpska", 1977): "В подсъзнанието на мъжа съществува наследен колективен образ на жена, чрез който той схваща същността на жената...". Когато приложим това при писател, който се вживява в психологията на своя женски образ, тогава е ясно, че ще схванем това произведение като "произлизащо от неговата вътрешна женственост". По този начин "анима като феминиум е (онази) фигура, която компенсира мъжкото съзнание" и това, което във всекидневния живот евентуално дава културна и, в отношенията между половете, приспособена личност, в литературата може да даде плод чрез отделни реализации.

В *Бележките на една Ана*, които поради всичко това от началото и със щурм завладяха завидно многобройна женска публика, Капор откри своя капацитет за психологическа проницателност. Тук вече не става дума за хрумване и за спекулация, а за вътрешно, следователно оригинално изобразяване на нова картина на света, хармонизираща с доминантните стремежи на женската половина от читателското съсловие. Затова *Бележките*, когато бяха публикувани

в книга, бяха същевременно и разграбвани, и, макар и неохотно, рецензирани. Докато маса читателки въздигаше Капор върху пиедестал на писател, когото “най-сетне могат да четат” - а без да се заблуждаваме, трябва да знаем, че жените навсякъде по света са главния снабдител на иначе оскъдните семейни библиотеки и, поради това, вождове на семейното мнение за културата - шепа критици презрително пуфтяха. Как изобщо могат сериозно да се третират текстове, които предварително са били публикувани в женски вестници, предназначени, следователно, за четене, докато жените покорно седят под фризьорските каски или докато в канцеларията пият безброй кафета, лакирайки нокти или одумвайки хората около себе си, или докато в къщи, в паузата между готвенето на сарми и почистване прахта от мебелите, приседнат за няколко минути на четиво, което единствено им е по вкуса...? Този негативен мит, който обременява литературата, отгледана в скута на медийната култура, по принцип направи нашата критика нечувствителна към фините ценности, с които Капор е изписал своите, т.е. Анините бележки (нима той не би имал основание да каже като парафраза на Флобер: “*Ана, това съм аз!*”), внасяйки в нашата *психологически монотонна мъжка литература* един специфичен повей и дух. Онова, което са пропуснали дори и писателките, у нас толкова малко отдадени на тежкия труд на разказвача - най-вече затова, че искат да подражават на мъжките си колеги, подценявайки изначалната бъбривост на своето същество - го стори Капор. Нехаейки за презрението на събратята му от гилдията, той, на страниците на “женски вестник”, значи *в рамките на определена полова сагрегация*, която именно и подбужда пълната специфичност на отделния пол (каквото и да говорят иначе за това феминистките и техните подмазвачи), се разкри като *писа-*

тел, на който нищо женско не му е чуждо. Ана от *Бележките* е може би единственият истински, във всеки случай нов женски образ в нашата съвременна проза: никой като Капор не е проникнал с толкова нежност в света на днешната младеж, отваряйки се за нейната по-добра и по-красива страна.